

При размѣната на нѣщо за нѣщо може да са случи така, че нѣщо, което струва 10 дена трудъ, да са размѣнява на друго, което струва само 6 дена; отъ двѣ нѣща, направени съ еднакавъ трудъ, за едната давѣтъ по-сѣсно, отъ колкото за другата. Защо това става така? За да си разяснимъ това, нека разгледаме, какво ще става въ обществото дѣто нѣма пари. Въ такова общество не може да са каже, че чифтъ обуца струвѣтъ, напр., 20 гр., защото тамъ нѣма пари; а да смѣтѣтъ съ работнически дни не е прието, че не е и сгодно. Какво въ такѣвъ случай ще опрѣдѣля цѣнността на произведението? Цѣнността на произведението въ този случай ще са опрѣдѣлява отъ това количество на другитѣ произведения, които може да са зематъ за него при размѣната. За разлика отъ цѣнността, опрѣдѣлявана отъ труда, ний съ името цѣна ще наричамъ цѣнността, опрѣдѣлявана отъ произведенията. Понеже цѣната на единъ предмѣтъ зависи отъ количеството на другитѣ предмети, зети при размѣната за пѣрвия, то значи, че сѣкий прѣдмѣтъ ще има не една цѣна, а нѣколко. Ако напр., за единъ чифтъ обуца може да са земне една крина рѣжъ или шесть крини жито, то цѣната на обуцата относително къмъ рѣжъта ще бѣде едно кило, а относително къмъ житото ще бѣде шесть крини; относително рѣжъта — цѣната на житото ще бѣде такава, щото за шесть крини жито, ще са дава едно кило рѣжъ. Отъ що са е опрѣдѣлила именно такава цѣна за разни предмети? Отъ що чифта обуца струватъ 1 кило рѣжъ, а кило рѣжъ струва 6 крини жито? За това, че сичкитѣ тѣзи нѣща са изработени отъ еднакавъ трудъ, т. е., иматъ еднаква цѣнность. Кундураджията зарадвалъ са би, ако да можеше да земне за единъ чифтъ обуца двѣ кила рѣжъ, но никой нѣма да му даде, и той до тогава трѣба да стои безъ храна, до когато не са сѣгласи да даде обуцата за едно кило рѣжъ. Тѣй сѣщо и